

Krajobraz rolniczy Wyżyny Lubelskiej

**Dorota Kasprzyk, Halina Perlak, Joanna Sikora,
Wiesław Chabier**

Elementem składowym lekcji była diagnoza wiedzy uczniów przeprowadzona przed i po nauczaniu. Diagnoza ta została wykorzystana przy konstruowaniu lekcji.

BADANIA WSTĘPNE (przed lekcją)

Uczniowie pisemnie odpowiadali na dwa pytania:

1. *Co to jest krajobraz rolniczy (jakie są jego elementy)?*
2. *Określ położenie Wyżyny Lubelskiej.*

Po lekcji powtórzono badania. Wypowiedzi uczniów zestawiono w podrozdziale *Wiedza uczniów przed lekcją i po lekcji*.

CELE LEKCJI:

- uczeń potrafi wskazać na mapie krajobrazowej (lub fizycznej) Wyżynę Lubelską i odczytać, jaki rodzaj krajobrazu tam występuje,
- uczeń wymienia elementy krajobrazu rolniczego,
- uczeń podaje przykłady zależności między warunkami naturalnymi (gleba, klimat, wody, ukształtowanie powierzchni) a rolnictwem,
- uczeń wymienia główne uprawy na Wyżynie Lubelskiej,
- uczeń potrafi pracować w grupie.

METODY: praca w grupach, prezentacja

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: karty pracy, flamastry, arkusze szarego papieru, atlasy, podręczniki, mapa krajobrazowa (lub fizyczna) Polski

PRZEBIEG LEKCJI:

I etap – zaangażowanie: nawiązanie do odpowiedzi na pytania wstępne przeprowadzone przed lekcją, podanie tematu przez nauczyciela, omówienie celów lekcji, podzielenie klasy na grupy.

II etap – badanie: uczniowie pracują z kartami pracy, wykonują plakaty; nauczyciel koordynuje pracę, pomaga.

III etap – przekształcanie: uczniowie porządkują swoją wiedzę pod wpływem pracy w grupach i sugestii nauczyciela.

IV etap – prezentacja: uczniowie prezentują efekty pracy grupowej.

V etap – refleksja: wspólne ustalenie „czego się nauczyliśmy?”, nawiązanie do pytań wstępnych, powtórne wypełnienie ankiet.

Załącznik. Karty pracy dla grup**GRUPA 1**

W dowolny sposób (prezentacja przy mapie, opis, itp.) przedstawcie położenie wyżyny lubelskiej.

GRUPA 2

Wybierzcie ze zbioru elementy krajobrazu rolniczego i przedstawcie je w postaci plakatu.

DROGA POLNA ŚWISTAK
STADION PUSZCZA
CIĄGNIK MOST WIEŻOWIEC BRONA
PAS ZADRZEWIENÍ GNOJOWNIK PARK ŁĄKA
STÓG SIANA TRAWNIK ŁAN ŻYTA OSIEDLE DŻWIG
KOMBAJN PAŁAC OBORA
STADO KRÓW
AUTOSTRADA
PLANTACJA CHMIELU PRZYCZEPA

GRUPA 3

Podany zbiór roślin podzielcie na grupy ze względu na różne kryteria. Dla każdej grupy roślin zaproponujcie symbol rysunkowy.

Każdą grupę przedstawcie na osobnej kartce. Podkreście nazwy roślin uprawianych na wyżynie lubelskiej (skorzystajcie z podręcznika).

ZIEMNIAKI PSZENICA
BURAKI CZERWONE MARCHEW PROSO CHMIEL
ŚLIWA WINOROŚL JABŁOŃ
KĄKOL LIPA WYKA
TYTOŃ LEN PERZ
BRZOZA ŻYTO KUKURYDZA
POMIDORY WIERZBA
LEBIODA KONICZYNA
FASOLA KAPUSTA KABACZKI
BURAK CUKROWY SAŁATA

GRUPA 4

Korzystając z podręcznika i map w atlasie przedstawcie elementy środowiska naturalnego wyżyny lubelskiej sprzyjające rozwojowi rolnictwa.

Wiedza uczniów przed lekcją i po lekcji

Pytanie 1. Co to jest krajobraz rolniczy (jakie są jego elementy)?	
Przed lekcją	Po lekcji
<p><i>Nie wiem.</i></p> <p><i>Elementy to np. pola uprawne.</i></p> <p><i>Krajobraz rolniczy są to pola, można spotkać maszyny rolnicze, te ziemie są pod uprawę roślin.</i></p> <p><i>Są tam pola uprawne, hodowlane zwierzęta.</i></p> <p><i>Elementy: łąki do wypasania zwierząt, uprawia się zboża, hoduje się zwierzęta, sadzi się drzewa.</i></p> <p><i>Pola uprawne, rośliny uprawne.</i></p> <p><i>Krajobraz rolniczy to krajobraz, w którym jest dużo pól, rośnie kukurydza, drzewa owocowe, jęczmień, żyto, owies, groch, fasola, itd.</i></p> <p><i>Krajobraz rolniczy są to pola, wsie, maszyny rolnicze, szosy.</i></p> <p><i>Krajobraz rolniczy to wieś, rolnicy, plony, sady.</i></p> <p><i>Jest to rolnictwo, rolnicy uprawiają owoce, warzywa itp.</i></p> <p><i>Znajduje się tam zboże, rośliny, rolnik prowadzi pola – czyli krajobraz rolniczy.</i></p> <p><i>Teren równinny z odpowiednim klimatem, rodzajem gleby i wilgotnością powietrza.</i></p>	<p><i>Są to elementy: traktor, zboża, zwierzęta, bydło.</i></p> <p><i>Krajobraz rolniczy to pola uprawne. Jego elementy to zboża, krowy, ciągnik z przyczepą, buraki, marchewki, tytoń, chmiel, drzewa, gnojownik, stóg siana, droga, obora, ziemniaki.</i></p> <p><i>Jego elementy są takie: less, żyzna gleba, woda, słońce, temperatura.</i></p> <p><i>Pola uprawne, traktory itp.</i></p> <p><i>Krajobraz rolniczy jest to..., tam się uprawia rolnictwo.</i></p> <p><i>Są tam pola uprawne, rośliny uprawne, oborniki, wc na dworze w niektórych domach.</i></p> <p><i>Te elementy, to rośliny uprawne, zwierzęta hodowlane, gnojownik, rolnik, ciągnik.</i></p> <p><i>Krajobrazem rolniczym są pola uprawne, less i las.</i></p> <p><i>Pole, ciągnik, obornik siano, droga polna, stodoła, zwierzęta.</i></p> <p><i>Krajobraz rolniczy to elementy krajobrazu stworzonego przez człowieka, jego elementy to rośliny uprawne, np. pszenica, chmiel, tytoń.</i></p>

<p><i>Elementy krajobrazu rolniczego: pola uprawne, sady, ogródki. Krajobraz rolniczy, w którym uprawia się rośliny, znajduje się na nizinie lub równinie tam, gdzie gleba jest do tego przystosowana.</i></p> <p><i>Elementy krajobrazu rolniczego – rolnictwo.</i></p> <p><i>Krajobraz rolniczy jest tam, gdzie mieszka się np. w domach.</i></p> <p><i>Elementy krajobrazu rolniczego: pola uprawne, ogrody, plantacje, sady.</i></p> <p><i>Krajobraz rolniczy przedstawia nam tereny przekształcone w pola, wycinanie lasów pod nowe tereny uprawne.</i></p> <p><i>Gleba, zboże, bydło i warzywa, co związane z rolnictwem.</i></p> <p><i>Kojarzy mi się z prostym, żyznym polem, wokół tego rosną drzewa.</i></p>	<p><i>Pola uprawne, na których znajdują się warzywa, owoce, zboża. Oprócz pól są zwierzęta, ciągniki, lasy.</i></p> <p><i>Krajobraz rolniczy powstał z roślin. Aby rosły tam rośliny, potrzebna jest woda, dobra temperatura, odpowiednia gleba.</i></p> <p><i>Jest to to wszystko, co może kojarzyć się z rolnictwem. Uprawy są uprawiane raczej na terenie płaskim.</i></p> <p><i>Krajobraz rolniczy to pola na równinach, brak lasów, które zostały wycięte.</i></p>
--	---

Pytanie 2. Określ położenie Wyżyny Lubelskiej	
Przed lekcją	Po lekcji
<p><i>Nie wiem</i></p> <p><i>Wyżyna Lubelska jest położona na południowym zachodzie</i></p> <p><i>Leży na południowym wschodzie Polski</i></p> <p><i>W pasie krajobrazowym wyżyn.</i></p> <p><i>Wyżyna Lubelska leży na zachodzie albo też na wschodzie.</i></p> <p><i>Wyżyna Lubelska leży na wysokich terenach.</i></p> <p><i>Wyżyna Lubelska leży na wschodnio-północnej części Polski.</i></p> <p><i>Wyżyna Lubelska jest w Polsce, w pasie wyżyn, niedaleko Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, na wschód od Wrocławia, a na południe od Warszawy.</i></p> <p><i>Na południowy wschód od Warszawy.</i></p> <p><i>Wyżyna Lubelska leży koło Lublina.</i></p> <p><i>Położenie północno-zachodnie.</i></p> <p><i>Wyżyna Lubelska znajduje się na północnym wschodzie.</i></p> <p><i>Znajduje się na Ziemi Lubuskiej.</i></p>	<p><i>Wyżyna Lubelska jest położona w południowo-wschodniej Polsce.</i></p> <p><i>Wyżyna Lubelska leży na wschodniej części pasa wyżyn w Polsce.</i></p> <p><i>Wyżyna Lubelska leży na południowym wschodzie, koło Lublina.</i></p> <p><i>Między Wisłą a Bugiem, we wschodnim paśmie wyżyn i na południowym-wschodzie Polski</i></p> <p><i>Na południowym-zachodzie.</i></p> <p><i>Leży koło Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej.</i></p> <p><i>Wyżyna Lubelska położona jest na wschodnim kierunku wyżyn.</i></p> <p><i>Jest położona we wschodnio południowej Polsce, leży ok. 200-300 m npm, jej szerokość geograficzna to 51°.</i></p> <p><i>Wyżyna Lubelska graniczy z Ukrainą, przepływa obok niej Wisła i Bug, śródkiem płynie rzeka Wieprz. Stolicą jest Lublin.</i></p>

<p><i>Wyżyna Lubelska leży na Ziemi Lubelskiej.</i></p>	<p><i>Wyżyna Lubelska leży na zachód od Ukrainy i leży 300 m npm. Przez Wyżynę Lubelską przepływają rzeki: Wieprz, San, Wisła. Leży w województwie lubelskim. Na Wyżynie Lubelskiej leżą miasta takie jak Lublin, Zamość, Chełm.</i></p>
---	--

Sprawozdanie z przebiegu lekcji

Lekcję przeprowadzono w szkole podstawowej we Wrocławiu w klasie V realizującej program Wyd. Edukacyjne „Wiking”.

W lekcji przeprowadzonej w czerwcu 2002 r. uczestniczyło 25 uczniów. Przeprowadzono ją zgodnie ze scenariuszem lekcji w czterech grupach tematycznych. Uczniowie pracowali z dużym zaangażowaniem. Role poszczególnych uczniów w grupie ustaliły się automatycznie w czasie wykonywania zadania.

Przed lekcją zadano uczniom dwa pytania:

1. Co to jest krajobraz rolniczy?
2. określ położenie Wyżyny Lubelskiej.

Na pytanie 1 najczęściej udzielano odpowiedzi, że są to pola uprawne, łąki, pastwiska, zabudowania gospodarcze. Z pytaniem tym kojarzyły się też maszyny rolnicze i prace polowe.

Na pytanie 2. często udzielano odpowiedzi „nie wiem” lub mylono kierunki geograficzne.

Po przeprowadzonej lekcji (praca w grupach) uczniowie ponownie odpowiadali na te same pytania.

Na pytanie 1. odpowiedzi były już bardziej precyzyjne – wspominali o warunkach klimatycznych, ukształtowaniu terenu, glebie i podawali znacznie więcej elementów krajobrazu.

Na pytanie 2. udzielali dokładniejszych odpowiedzi, prawidłowo podając kierunki geograficzne, położenie względem rzek i pasów krajobrazowych.

Cele lekcji zostały osiągnięte – duże zaangażowanie i duży przyrost wiedzy i umiejętności uczniów. Forma zabawowa i praca w grupach mobilizuje wszystkich uczniów bez względu na poziom dotychczasowych osiągnięć – każdy uczeń „odnalazł się” w grupie i pełnił w niej jakąś rolę zadaniową.